

Narodna knjižnica kao učeća organizacija: primjer Gradske knjižnice Slavonski Brod

Buntak, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:893984>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

SMJER BIBLIOTEKARSTVO

Ak. god. 2019./2020.

Ivana Buntak

**Knjižnica kao učeća organizacija na primjeru Gradske
knjižnice u Slavonskom Brodu**

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, svibanj 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

ZAHVALA

Zahvaljujem ravnateljici Gradske knjižnice Slavonski Brod, Ružici Bobovečki te ostalim djelatnicima Knjižnice koji su se odazvali upitniku čiji su rezultati predstavljeni u ovom radu te tako sudjelovali u nastanku ovog rada.

Sadržaj

Sadržaj.....	4
1. Uvod.....	6
2. Gradska knjižnica Slavonski Brod.....	7
3. Društvo znanja	7
4. Učeca poduzeća (organizacije)	9
4.1. Narodna knjižnica kao učeca organizacija	11
4.2. 5. Primjeri dobre prakse: projekti novozelandskih knjižnica.....	13
4.3. Primjeri dobre prakse i istraživanja iz drugih zemalja na temu narodnih knjižnica kao učecih organizacija.....	16
4.4. Primjer narodne knjižnice Fran Galović iz Koprivnice	18
4.5. Izazovi	22
4.5.1. Jaz između tradicionalne uloge i percepcija narodnih knjižnica i inovacija.....	22
5. Primjeri inovacija u knjižnici u Slavonskom Brodu.....	24
5.1. Cilj i pretpostavke istraživanja.....	24
5.2. Istraživanje: inovacije u brodskoj knjižnici	24
5.3. Inovacije u kulturnoj i edukativnoj djelatnosti Knjižnice	28

6.	Anketa o upoznatosti knjižničara Gradske knjižnice Slavonski Brod s konceptom učeće organizacije te procjena njihovih stavova vezanih uz procese učenja	33
6.1.	Potencijalna rješenja problema s kojima se knjižnica suočava	36
7.	Odrednice učeće organizacije IFLA-e te analiza brodske knjižnice.....	39
8.	Prilagodbe u radu Knjižnice s obzirom na aktualne okolnosti (pandemija virusa Covid-19)	41
9.	Zaključak.....	43
10.	Literatura.....	44
	PRILOZI	47

1. Uvod

Svijet se neprestano mijenja. Neke organizacije, poput knjižnica, postoje tisućama godina. Ipak, i one su u današnjem svijetu izložene opasnosti opstanka, odnosno zadržavanjem relevantnosti, u društvu, osobito pojavom interneta. Da bi opstale, knjižnice se moraju modernizirati, a jedan primjer takve modernizacije posudba je e-knjiga i mogućnost pregleda knjižnične građe u mrežnim katalozima. Međutim, takve inovacije nisu dovoljne. Sve organizacije koje žele zadržati značaj u današnjem društvu moraju kontinuirano uvoditi smislene inovacije u svoje poslovanje. To je povezano s konceptom „učee organizacije“ kojim se razna poduzeća i organizacije prilagođavaju neprestanim promjenama koje se događaju na razini čitavog društva. Ovaj se rad prije svega temelji na izlaganju knjižničarke Dijane Sabolović-Krajine iz Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. Koprivnička knjižnica mnogo je puta nagrađivana za provedene inovacije. U ovom će se radu, na primjeru te knjižnice, istražiti Gradska knjižnica u Slavonskom Brodu i inovacije u njezinom poslovanju prema smjernicama Sabolović-Krajine za inovacije u poslovanju knjižnica s ciljem da knjižnice nude „više od knjiga“. ¹

Svrha rada, kao i samih inovacija u knjižnicama, istražiti je doprinos i značaj knjižnica radu i razvoju društva u Republici Hrvatskoj.

¹ Sabolović-Krajina D. Inovativnost u knjižnicama – primjer prakse Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), str. 305-319.

2. Gradska knjižnica Slavonski Brod

Gradska knjižnica Slavonski Brod osnovana je 1948. godine te je sjedišna i matična knjižnica čitave Brodsko-posavske županije. Na području te županije, kao najrazvijenija knjižnica, ima važan zadatak koordinacije i stručnog nadzora nad ostalim knjižnicama u županiji te je zadužena za unapređivanje knjižničarstva na tom području. Osnovna zadaća ove knjižnice rad je s korisnicima. Knjižnica ima veliki fond knjižne i neknjižne građe; ukupno 144 414 jedinica građe te prima 77 naslova novina, časopisa i druge periodične građe. Osim vlastite nabave, Knjižnica određeni broj jedinica građe dobiva i na poklon od donatora, kao i od Ministarstva kulture.²

Knjižnica ima status matične knjižnice od 1963. godine te njezina matična djelatnost obuhvaća ne samo sve narodne knjižnice na području Brodsko-posavske županije, već i školske. To je ukupno 51 knjižnica, a od toga sedam je narodnih, a ostale su školske. Dakle, Knjižnica je dužna pomagati tim knjižnicama oko stručnih pitanja te raditi na njihovoj obnovi i modernizaciji, kao i poticati osnivanje novih knjižnica. Prema izvješću o radu knjižnice iz 2019. godine, može se vidjeti da je brodska narodna knjižnica organizirala nekoliko edukacijskih radionica za knjižničare narodnih i školskih knjižnica Brodsko-posavske županije, i to u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje iz Zagreba.³ Na ovaj način, Knjižnica je odgovorna za zajednicu od gotovo 150 000 ljudi, koliko ih stanuje na području ove županije.

3. Društvo znanja

S početkom 21. stoljeća, ključni čimbenik proizvodnje postalo je znanje sadržano u ljudima te tako naslijedilo radnu snagu, kapital te informacijsko-komunikacijski sektor. Onog trenutka kad znanje

² Bobovečki, R. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2019. – 31. 12. 2019. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti> (15. 05. 2020.).

³ Isto.

u nekoj zemlji zauzme ovu ključnu ulogu, to društvo prerasta iz informacijskog društva u tzv. društvo znanja. Društvo znanja definira se kao društvo u kojem su ljudska znanja, stručnosti i sposobnosti najvažnije sredstvo razvoja te pokretač promjena u društvu i gospodarstvu. Razlikuje se od informacijskog društva jer u njemu informacijsko-komunikacijske tehnologije imaju ključnu ulogu u gospodarstvu i razvoju društva.⁴ Društvo znanja temelji se na obrazovanju, sustavu inovacija, informacijsko-komunikacijskom sektoru te pravnom i ekonomskom okviru. Pritom se ističe važnost cjeloživotnog obrazovanja te važnost inovacija, odnosno, postojanja mreže institucija koje osiguravaju okruženje koje njeguje *istraživanje i razvoj* te rezultira u novim proizvodima, proizvodnim procesima, znanjima i tehnologijama. Da bi se stvorilo konkurentno gospodarstvo i društvo znanja, mora postojati znanstveno-istraživački rad koji se može provesti u praksu, odnosno stvoriti nove proizvode, usluge i procese.⁵

U društvu znanja, cilj upotrebe knjižnice je univerzalna i besplatna upotreba informacija i literature te različite vrste pismenosti, a knjižnica / knjižničar definira se kao posrednik u prijenosu znanja. Građa i sadržaji koji se prenose u fizičkom su obliku, ali i u obliku informacija i procesa. Korisnik je proizvođač znanja, kulturni građanin i suradnik. Narodna knjižnica u društvu znanja ima ulogu neformalnog izvora znanja te mora razvijati profesionalne sposobnosti svojih knjižničara, osobito suradnjom s drugim partnerima u širenju znanja u privatnom i javnom sektoru.⁶ Sposobnosti nužne za funkcioniranje u društvu znanja vezane su uz kreativnost – kreativno razmišljanje, kreativan rad te suradnje. Prestaje biti važna sama pohrana i čuvanje postojećeg znanja – potrebno je stvarati nove oblike znanja i nove načine djelovanja. Više nije dovoljna samo informacijska pismenost, potrebno je imati znanja iz područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija, odnosno

⁴ Barić, V.; Jeleč Raguž, M. Hrvatska na putu prema društvu znanja. // Poslovna izvrsnost 4, 2(2010), str. 57-76. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/60699>. (15. 05. 2020.).

⁵ Isto.

⁶ Drotner, K. Library innovation for the knowledge society. // Scandinavian Library Quarterly 38, 2(2005). Dostupno na: <http://slq.nu/index879b.html?article=library-innovation-for-the-knowledge-society>. (22. 05. 2020.).

sposobnosti učenja iz raznih medija; telekomunikacijskih, internetskih, audiovizualnih, itd.⁷ E-učenje iznimno je važan element društva znanja.

4. Učeća poduzeća (organizacije)

Učeće poduzeće ima nekoliko definicija. To je organizacija koja uči te proces učenja „pojednostavljuje za sve svoje članove“ te „konstantno transformira samu sebe“⁸, a cilj je unapređivanje organizacije te ostvarivanje ciljeva i boljih rezultata. Takva organizacija razlikuje se od tradicionalnih, prvenstveno po tome što u učećoj organizaciji svi članovi savladavaju neke osnovne ili ključne vještine i upotrebu tehnologija. Ipak, da bi organizacija postala učeća, postoji još nekoliko koraka koje mora poduzeti. Tih pet elemenata osmislio je Peter Senge u svojoj knjizi „Peta disciplina“. To su redom:

- osobno usavršavanje;
- mentalni modeli;
- stvaranje zajedničke vizije;
- timsko učenje;
- sistemsko mišljenje.⁹

Važno je da se radi o organizaciji u kojoj zaposlenici na temelju svog znanja mogu djelovati i timski i samostalno. Vodi ih zajednička posvećenost nekoj misiji, odnosno cilju. Iznimno je važna

⁷ Drotner, K. Library innovation for the knowledge society. // Scandinavian Library Quarterly 38, 2(2005). Dostupno na: <http://slq.nu/index879b.html?article=library-innovation-for-the-knowledge-society>. (22. 05. 2020.).

⁸ Galić, M. Učeće organizacije. // MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima 4, 7(2010). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/55361>. (20 . 05. 2020.).

⁹ Isto.

suradnja i komunikacija među zaposlenima u nekoj organizaciji na svim razinama.¹⁰ U takvoj organizaciji prati se situacija na tržištu, kod konkurenata te što korisnici, odnosno kupci, žele. Potrebno je ulagati da bi se takav razvoj omogućio, neophodno je uložiti u vlastite ljudske resurse te njihovo učenje jer ono dovodi do stvaranja novih proizvoda i usluga. Sudjelovanje u donošenju odluka te prezentiranju novih ideja treba tako biti omogućeno svima unutar organizacije, a ne samo upravi. Ipak, ostaje potreba za upravljačkim elementom, odnosno osobama koje će osmisliti „podlogu poslovanja“ te upravljati ostatkom osoblja, na način da će pratiti njihov razvoj te tako uočiti i razvijati talente.¹¹

Koncept cjeloživotnog učenja iznimno je važan za sve organizacije u današnje vrijeme, pa tako i knjižnice. Taj se koncept odnosi prije svega na djelatnike organizacije, dakle knjižničare, koje je potrebno educirati i organizirati im radionice kako bi stjecali nova znanja i vještine i prilagodili sebe i samu knjižnicu novoj okolini, tj. okolini koja se neprestano mijenja. U ovom radu analizira se rad Gradske knjižnice Slavonski Brod u odnosu na ovaj koncept pa je tako jedan primjer takve radionice kojima se bavi ovaj rad je micro:bit ljetna radionica, koju je ova knjižnica organizirala za osnovnoškolce učlanjene u Gradsku knjižnicu. U sklopu radionice djeca su se učila osnovama programiranja. Da bi to mogli podučavati, knjižničari su i sami prvo morali proći edukaciju za taj posao. Ova radionica i edukacija dio je većeg projekta pod nazivom „Digitalni knjižničar“, koji nastoji od knjižnica stvoriti „napredne centre za digitalne vještine.“ Povezan s tim projektom je i projekt „Stem revolucija u knjižnicama“. U ovom primjeru izražava se kultura učenja i znanja knjižnice jer prikazuje cijeli proces i suradnju na više razina koja na koncu dovodi do zadovoljavanja potreba korisnika te njihovim podučavanjem i sama zajednica napreduje, iza čega na ovaj način stoji upravo mjesna knjižnica.

Iako ne postoji univerzalna uputa kojom bi se neka organizacija pretvorila u učeću, pa isto vrijedi i za knjižnice, ipak postoji određeni skup načela kojih se treba pridržavati i koje treba provesti da bi se to postiglo. Prvo je potrebno stvoriti kulturu inovacija u znanju, na što utječe nekoliko faktora,

¹⁰ Isto.

¹¹ Rupčić, N. Učeće poduzeće – paradigma suvremenog poslovanja. // Računovodstvo i financije, 55, 8(2009), str. 140-145. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/459090>. (20. 05. 2020.).

a to su okruženje u kojem se knjižnica nalazi i radi, sredstva kojim raspolaže te sam njezin način poslovanja koji se primjenjuje.¹² Kultura inovacija pritom se odnosi na stvaranje, razvijanje, razmjenu i primjenu novih ideja koje dovode do uspjeha organizacije, gospodarstva države te napretka društva u cjelini.¹³ Sam ovaj proces počiva na organizacijskom učenju jer bez učenja nema ni stvaranja znanja. Potrebno je u organizaciji stvoriti atmosferu povjerenja i suradnje ne samo između zaposlenika knjižnice, već i suradnje s korisnicima te drugim knjižnicama i organizacijama. Isto tako, važno je posvetiti se knjižničarima s obzirom na to da su oni ti koji su odgovorni za izgradnju znanja u knjižnicama. Važno je zato u osoblju poticati kreativnost i entuzijazam za rad, a samo upravljanje knjižnice treba biti skladno, ujedinjeno i prijateljski nastrojeno s atmosferom suradnje i poticanja.¹⁴ Oni trebaju međusobno dijeliti znanje i graditi novo na temelju znanja drugih. Osim toga, da bi kultura u knjižnici bila takva da potiče učenje i znanje, potrebno je biti spreman preuzimati rizike te tolerirati neuspjeh, a poticati razvijanje talenata, posebno kod iznimno sposobnih pojedinaca jer to može unaprijediti cijelu organizaciju.¹⁵

4.1. Narodna knjižnica kao učea organizacija

Narodna knjižnica od samih svojih početaka ima obrazovnu ulogu te njezina misija prvenstveno uvijek je prenošenje znanja, iako ponekad ta uloga nije toliko vidljiva od, primjerice, uloge u promicanju kulture ili trećeg prostora za rekreaciju korisnika. Sutherland navodi da brojne moderne knjižnice svoje početke imaju u udrugama i institutima za obrazovanje radnika te da učenje ponovno dolazi u prvi plan što se tiče uloge knjižnice u 21. stoljeću, s obzirom na potrebu cjeloživotnog obrazovanja ljudi i neprestanog učenja novih vještina u društvu koje se mijenja iz dana u dan.¹⁶

¹² Sheng, X.; Sun, L. Developing knowledge innovation culture of libraries. // *Library Management* 28, ½(2007), str. 36-52. DOI: 10.1108/01435120710723536. (15. 05. 2020.).

¹³ Isto.

¹⁴ Isto.

¹⁵ Isto.

¹⁶ Sutherland, S. The public library as a learning organization. Dostupno na: <https://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/111e-Sutherland.pdf>. (15. 05. 2020.).

Osim toga, u radu se spominje UNESCO-ov manifest iz 1994. godine, nastao u suradnji s Međunarodnom federacijom knjižničarskih društava i ustanova (IFLA), koji ističe ulogu narodnih knjižnica kao „mjesnih obavijesnih središta“ te „prilaza znanju“, koja pruža uvjete za cjeloživotno učenje.¹⁷ Manifestom se ističe važnost knjižnice kao organizacije koja pruža slobodan pristup znanju, kulturi, misli i obavijestima.¹⁸ Sutherland navodi da dvije od 12 ključnih zadaća spominju ulogu knjižnice kao učeće organizacije, a to su sljedeće:

- podupiranje osobnog obrazovanja za koje se odlučuje pojedinac, kao i formalnog obrazovanja na svim razinama;
- olakšavanje razvitka obavijesnih vještina i računalne pismenosti.

Također, važno za ovaj rad, navodi se uloga knjižničara kao posrednika između korisnika i građete važnost stručnog obrazovanja i trajne izobrazbe knjižničara, ali isto tako i važnost osiguravanja izobrazbe za korisnike, kako bi se oni što bolje mogli poslužiti dostupnom građom te je u cijelosti iskoristili.¹⁹ Sutherland piše o narodnim knjižnicama na Novom Zelandu i nekim njihovim inovacijama kojima se pružila podrška učenju te ističe da nije dovoljno imati takve usluge i radionice za korisnike – cijela knjižnica mora biti učeća organizacija i osoblje knjižnice mora također neprestano učiti i razvijati se. Autorica navodi da je izazov za knjižničare suradnja s drugim disciplinama, osobito obrazovnim i onima zaduženim za razvoj zajednice te da knjižničari moraju biti uključeni u razradu strategija za cjeloživotno učenje.²⁰ Novi Zeland je, poput Hrvatske,

¹⁷ UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 37(1994), str. 251-254. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm

¹⁸ Isto.

¹⁹ UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 37(1994), str. 251-254. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm

²⁰ Sutherland, S. The public library as a learning organization. URL: <https://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/111e-Sutherland.pdf>. (15. 05. 2020.).

mala zemlja s četiri milijuna stanovnika te je iz tog razloga korisno proučiti njihove inovacije i pristupe kako bi bilo lakše pronaći slične primjere i u praksi kod nas.

Na samom početku, postavljaju se pitanja o relevantnosti knjižnica u 21. stoljeću koje je donijelo informacijsku revoluciju. Sutherland postavlja važno pitanje: što to knjižnice imaju za ponuditi u vremenu koje donosi pregršt opcija dobivanja informacija, rekreacije, učenja; postoje li određena znanja koja knjižničari imaju koja mogu i dalje biti korisna i napraviti razliku u odnosu na konkurenciju? U radu se navode četiri najvažnije usluge na koje se narodna knjižnica treba usredotočiti kako bi ostala relevantna, a to su:

- osnove pismenosti;
- informacijska pismenost;
- podrška formalnom obrazovanju;
- cjeloživotno učenje.

To su usluge kojima se, prema autorici, mogu posvetiti i knjižnice s ograničenim resursima. Ona daje primjer tri inicijative u novozelandskim narodnim knjižnicama, kojima su te knjižnice pružile podršku formalnom obrazovanju i učenju na nove načine te s ograničenim novčanim sredstvima.

4.2. 5. Primjeri dobre prakse: projekti novozelandskih knjižnica

Prvi primjer projekt je pod nazivom „Akozones“, u kojem su u jednoj narodnoj knjižnici ustanovljena četiri „centra za učenje“ (learning centre). To je prostor sa šest osobnih računala s pristupom internetu te su svi jednakog izgleda i namještaja. Prvenstveno je bio namijenjen djeci lošijeg društvenog-ekonomskog statusa, što je dio projekta koji je financiralo tamošnje Ministarstvo obrazovanja kako bi takvoj djeci pružilo podršku u učenju. Ideja je bila da se toj djeci osigura mirno i opremljeno mjesto na kojem mogu učiti i pisati zadaće. Iako je originalno zamišljeno da se to organizira u školama nakon nastave te da budu prisutni i dežurni nastavnici, prepoznat je potencijal knjižnica koje već rade sa socijalno ugroženim društvenim skupinama te imaju iskustva u pružanju usluga toj društvenoj skupini. Knjižnica je također mjesto koje je iznimno bogato informacijama, što je korisno za učenje. U sve to uključen je i obrok za djecu te pomoć nastavnika, a osiguran je i prostor za čuvanje mlađe braće i sestara djece koja su koristila

centre za pisanje zadaće, s obzirom na to da su mnogi od njih nakon škole morali brinuti o mlađoj braći i sestrama. Prostor je maksimalno iskorišten – kada nije korišten kao centar za pisanje domaće zadaće, koristio se u brojne druge svrhe; program razvijanja vještina za pronalazak posla za nezaposlene osobe, tečajeve engleskog jezika, radionice pretraživanja interneta za umirovljenike te razne „privatne“ grupe za instrukcije. Kao rezultat izgradnje ovog prostora, knjižnice koje su to učinile ostvarile su više prihoda od sponzora, a učenici koji su u sklopu projekta koristili knjižnice za pisanje zadaće, nastavili su biti aktivni članovi i nakon završetka projekta, odnosno tijekom daljnjeg obrazovanja.

Drugi zanimljivi projekt izgradnja je još jednog centra za učenje u jednoj novozelandskoj knjižnici, ali s naglaskom na programiranje i računalne tehnologije. Odlučeno je da će se prostor otvoriti zbog zatvaranja tamošnje osnovne škole. Prostor je inovativno odvojen staklenim zidovima s vratima od ostatka knjižnice, kako bi djeca koja upotrebljavaju prostor nesmetano mogla koristiti i izvore iz knjižnice te je opremljen većim brojem računala i tableta s pristupom internetu i brojnim korisnim programima. Važno je da prostor, kao i u prethodnom primjeru, ne upotrebljavaju samo djeca, već i odrasli iz zajednice te se tu održavaju razni besplatni početnički tečajevi programiranja, gdje se iskorištava dostupna tehnologija da bi se proširilo znanje. Takve tečajeve održavaju vanjski suradnici unutar prostora knjižnice, ali i sami knjižničari sudjeluju u ovom projektu tako što podučavaju korisnike kako upotrebljavati internet i elektroničke baze podataka te ih uče informacijskoj pismenosti i upotrebi kataloga.²¹

I naposljetku, veoma je zanimljiv i koristan i treći projekt, koji se također odnosi na školarce, samo u ovom slučaju srednjoškolce dobi od 13 do 18 godina. S obzirom na to da je mjesna knjižnica, Christchurch City Libraries, uložila velik dio svojih sredstava u pretplatu na elektroničke baze podataka, odnosno razne enciklopedije, specijalističke članke, baze časopisa i novina, željeli su njih približiti srednjoškolcima, jer su knjižničari za tu dobnu skupinu prepoznali korisnost ovakvih izvora. Iako su te baze podatke korisnima bile dostupne u knjižnici, ali i iz njihovih domova putem interneta uz PIN, brojni srednjoškolci nisu ni na koji način bili povezani s knjižnicama te je trebalo

²¹ Sutherland, S. The public library as a learning organization. Dostupno na: <https://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/111e-Sutherland.pdf>. (15. 05. 2020.).

naći način da se njima približe te baze. Posrednici su bili školski knjižničari, koji su omogućili učenicima da postanu članovi knjižnice te im dodijelili PIN. Nakon toga, knjižničari narodne knjižnice posjetili su škole te tamo učlanili brojne srednjoškolce te po potrebi i objasnili način upotrebe baza podataka te njihovu korisnost kao izvora informacija za razna istraživanja. Rezultati projekta bili su izvrsni; povećao se broj članova te dobne skupine, ostvarena je suradnja sa školskim knjižničarima i veća upotreba baza podataka. Osim toga, Sutherland smatra da je projekt pomogao i da ova dobna skupina uvidi na koji način im knjižnica može biti korisna u školovanju i učenju.²²

Naravno, učeća organizacija specifična je po tome što ne pruža edukacije samo svojim korisnicima, već i svom osoblju. U tom pogledu zanimljiva su dva projekta. Prvi se odnosi na izgradnju kulture učenja za koju je potrebno snažno vodstvo knjižnice koje mora biti posvećeno poslanju knjižnice pa je izabrano nekoliko knjižničara u ulozi vođa timova, na temelju njihove volje za učenjem i interesom za nove načine rade. Oni su dobili vanjskog suradnika trenera s kojim su radili na potrazi za raznim problemima unutar svoje knjižnice te rješenjima za njih. Na taj način, učili su ne samo od trenera, već i jedni od drugih. Treningom njihovih sposobnosti i vještina stvorena je skupina ljudi unutar knjižnice koji su posvećeni ostvarivanju ciljeva organizacije te sposobni da ih ostvare, a i izgrađeni su međuljudski odnosi između predstavnika raznih odjela.

Osim sposobnog vodstva, važno je pobuditi želju za učenjem i razvojem i kod ostalog osoblja i čitave organizacije. Program naziva „Keeping fit for the job“ proveden je s težnjom da potakne osoblje knjižnice na razmišljanje o načinu na koji se njihova profesija promijenila, o vanjskim utjecajima i trendovima te o samima sebi – jesu li i dalje sposobni za obavljanje svog posla kao informacijski stručnjaci u 21. stoljeću? Postavila su se pitanja ne samo za potrebne vještine i sposobnosti, već i temperament, posvećenost i vrijednosti samog posla.

Zaključci iz novozelandskih knjižnica značajni su za ovaj rad jer zapravo pokazuju značaj knjižnica za učenje te značaj samog učenja u 21. stoljeću, odnosno cjeloživotnog učenja i razvoja.

²² Sutherland, S. The public library as a learning organization. Dostupno na: <https://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/111e-Sutherland.pdf>. (15. 05. 2020.).

Također se pokazalo da je važna suradnja knjižnica s drugim organizacijama, ne samo zbog većih novčanih sredstava, već i zbog samih ljudi i njihovog vremena, truda i znanja. I na kraju, važno je stvoriti klimu učenja i inovacija u knjižnici kako bi se razvojem knjižničara ostvarilo pružanje bolje usluge korisnicima.²³

4.3. Primjeri dobre prakse i istraživanja iz drugih zemalja na temu narodnih knjižnica kao učećih organizacija

Za ovaj rad proučeni su upitnici kojima su ispitani zaposlenici nekih manjih knjižnica, primjerice u Kini i Kanadi te hrvatskoj knjižnici Fran Galović kako bi se odgovarajući upitnik izradio i za brodsku knjižnicu. Cilj je istražiti koliko se potiče učenje u određenoj knjižnici i koliko je osoblje zainteresirano za to, kao i smatraju li da je atmosfera u njihovoj knjižnici poticajna za njihov osobni razvoj, ali i unapređivanje usluga.

U Kini je, primjerice, sam proces stvaranja kulture učenja, odnosno inovacija, s pomoću koje knjižnice postaju učeće organizacije, potaknula knjižnica Kineske akademije znanosti (LCAS). Prvo je stvoreno za to potrebno okruženje tako što su zadali cilj ili viziju knjižnici da se potpuno usmjeri na korisnike te da se usredotoči na širenje znanja te da pomaže korisnicima u znanstvenim istraživanjima, s obzirom na svoju prirodu.²⁴ Tako je potrebno da svaka knjižnica koja ovo nastoji postići na početku odredi viziju kojom će se voditi. Ova knjižnica nastavila je uvođenje kulture inovacija projektom izgradnje kineske digitalne knjižnice za prirodne znanosti, a nadalje se trudila izgraditi otvoreni i integrirani sustav za podršku znanstvenim istraživanjima i konstrukciji nacionalnog sustava inovacija čime bi se, primjerice, omogućilo pretraživanje na jednom mjestu, dostupnost izvora na internetu i ostale slične usluge koje su dio kulture inovacija, odnosno koje stvara jedna učeća organizacija.²⁵

²³ Sutherland, S. The public library as a learning organization. URL: <https://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/111e-Sutherland.pdf>. (15. 05. 2020.).

²⁴ Sheng, X.; Sun, L. Developing knowledge innovation culture of libraries. // *Library Management* 28, ½(2007), str. 36-52. DOI: 10.1108/01435120710723536. (15. 05. 2020.).

²⁵ Isto.

Što se tiče samih narodnih knjižnica, u skupinu kojih pripada i brodska knjižnica, za potrebe rada proučena je i jedna manja kanadska knjižnica u kojoj se postavio cilj stvaranja atmosfere učenja i izgradnje zajedničkog znanja unutar knjižnice.

U sklopu istraživanja o primjeni koncepta učeće organizacije, provedeno je istraživanje o stanju knjižnice i stavovima knjižničara prije i nakon završetka projekta. Osim toga, uložena su novčana sredstva, knjižničari su dobili vrijeme potrebno za razvoj i učenje te i timsko učenje s manjim timovima unutar knjižnice. Promatrala se pritom, prije svega, percepcija vlastitog radnog mjesta od strane knjižničara te kako se ona potencijalno mijenjala tijekom eksperimenta koji je trajao devet mjeseci. Interes je, dakle, bio na stavovima zaposlenika o suradnji, sudjelovanju, povjerenju i dijalogu unutar organizacije, odnosno ti su se čimbenici nastojali izgraditi unutar knjižnice.²⁶ Jedna od najbitnijih stavki eksperimenta svakako su bile grupne rasprave i razne zajedničke aktivnosti kojima se razvijala suradnja. Rasprave su se ticale učenja na radnom mjestu jer se nastojala pobuditi želja u zaposlenicima da uče jer je to potrebno da bi knjižnica ostala relevantna potrebama korisnika. Istraživanje je provedeno tijekom devet mjeseci te je od ukupno šezdeset stalno zaposlenog osoblja knjižnice sudjelovalo njih četrdeset i pet, a s obzirom na to da sudjelovanje nije bilo obavezno, to pokazuje poprilično veliku zainteresiranost osoblja za ovakav projekt.²⁷

Pitanja na temelju primjera iz ovih knjižnica uvrštena su u upitnik koji je poslan osoblju brodske knjižnice za uvid u njihove stavove prema učenju u svojoj knjižnici te njihove procjene trenutnog stanja u knjižnici.

Rezultati istraživanja u kanadskoj knjižnici pokazali su da je percepcija zaposlenika o vlastitom radnom mjestu postala pozitivnija nakon primjene načela izgradnje učeće organizacije. Također se pokazalo da se prisustvom kulture učenja stvara i percepcija učeće organizacije. Zaposlenici su većinom bili stava da je premalo pitanja i dijaloga, a najbolje su ocijenili strategiju upravljanja

²⁶ Parker, J. B.; Sinclair, N. T. Building a Learning Organization in a Public Library. // *Journal of Library Administration* 57, 6(2017), str. 683-700. DOI: <https://doi.org/10.1080/01930826.2017.1291183>. (15. 05. 2020.).

²⁷ Isto.

knjižnicom te performanse na temelju znanja. Pritom, pozitivnije su reagirali zaposlenici koji su u svom radu u kontaktu s korisnicima od onih koji obavljaju poslove pružanja podrške, s obzirom na to da se vizija i cilj svakako odnose na samog korisnika i pružanje bolje usluge. I na kraju, zaposlenici su počeli gledati na poboljšanu uslugu prema korisnicima kao na ishod učenja. To su prepoznali kao zajednički cilj i posvetili su se osobnom sudjelovanju u tome. Time se pokazalo da zaposlenici knjižnice pozitivno prihvaćaju koncept učeće organizacije kada postoji kultura učenja na njihovom radnom mjestu te izražena orijentacija knjižničara na zajednicu u kojoj rade.²⁸ Sudionici su izrazili svoje stavove o najvažnijim temama koje su povezane s konceptom učeće organizacije, a to su: timsko učenje, neformalno učenje, učenje usmjereno na pojedinca, usluga za korisnike, tehnologija, vrijeme, podrška, prepreke u učenju. Neformalno učenje pokazalo se iznimno važnim, a ono se odvijalo, primjerice, putem webinara, e-tečajeva, dana profesionalnog razvoja, rasprava na sastancima, čitanja članaka, itd. Nedostatak vremena istaknut je kao najčešća prepreka u učenju, a najveći poticaj podrška je u samoj knjižnici – svi imaju pravo glasa bez obzira na svoje radno mjesto te se primjenjuje timsko učenje, a zaposlenicima je pružena moderna tehnologija i omogućeno im da je uče.²⁹

4.4. Primjer narodne knjižnice Fran Galović iz Koprivnice

Glavne smjernice za rad preuzete su iz članka Dijane Sabolović-Krajine o inovativnosti u knjižnicama na primjeru koprivničke knjižnice Fran Galović.

Ona navodi nekoliko vrsta inovacija u knjižnicama:

- otkriće nezadovoljenih potreba korisnika;
- uvođenje novih usluga ili prilagođavanje tradicionalnih usluga;
- kreativna suradnja između knjižnica te knjižnica i drugih vrsta organizacija;
- primjena novih tehnologija;
- istraživanja o budućnosti knjižnica;

²⁸ Parker, J. B.; Sinclair, N. T. Building a Learning Organization in a Public Library. // *Journal of Library Administration* 57, 6(2017), str. 683-700. DOI: <https://doi.org/10.1080/01930826.2017.1291183>. (15. 05. 2020.).

²⁹ Isto.

- redefiniranje uloga knjižničnog osoblja;
- kreativna knjižnična poduka i obrazovni programi za korisnike;
- pronalaženje novih načina upotrebe knjižničnih zbirki i prostora;
- uključivanje kako korisnika, tako i ne-korisnika knjižnice u izgradnju ponude knjižnice;
- poticanje organizacijskih inovacija;
- pilot testiranja nekonvencionalnih ideja i usluga.³⁰

Važna je također informacijsko-komunikacijska tehnologija i njezin utjecaj te je važno da knjižnica bude prisutna na društvenim mrežama, da sudjeluje u procesu e-učenja i učenja na daljinu, sudjeluje u razvijanju tehnološke pismenosti, ima izgrađenu digitalnu knjižnicu i prisutna je na mreži, itd.³¹

Sabolović-Krajina ističe važnost toga da knjižničari nisu jednostavno prenositelji, već da oni trebaju i predvoditi sam inovacijski postupak, inovacije „predvidjeti i proizvesti“.³² Pritom treba promatrati stanje društva i gospodarstva okružja u kojem knjižnica djeluje. Nakon što se postigne razumijevanje okoline, ono se mora ugraditi u upravljanje organizacijom (planiranje, vođenje, itd.) Koncept učeće organizacije navodi kao savršeno „oružje“ knjižnice s pomoću kojeg se može prilagođavati i razvijati u suvremenoj okolini koja se neprestano mijenja.

Nešto što se ističe kao najznačajnija i neophodna inovacija odnosi se na trening, odnosno cjeloživotno učenje knjižničara. Važno je educirati knjižničare da bi oni, slijedom toga, nova znanja prenijeli korisnicima knjižnice. Donna L. Gilton navela je neke načine na koje se to može ostvariti u narodnim knjižnicama u svojoj knjizi o stvaranju i poticanju cjeloživotnog učenja u narodnim knjižnicama. I ona kao najvažniji element ističe nekakvu viziju ili strategiju kojom bi knjižničari vodili.

³⁰ Sabolović-Krajina D. Inovativnost u knjižnicama – primjer prakse Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), str. 305-319.

³¹ Isto.

³² Isto.

Što se tiče koprivničke knjižnice „Fran Galović“, ta knjižnica je uvrstila koncept učeće organizacije u svoje poslovanje, no bez obzira na poznavanje ili nepoznavanje samog koncepta, važne su inovacije koje unosi u svoje poslovanje te ulaganje u knjižničare koji uče da bi do tih inovacija došlo i da bi obogatili svoju zajednicu, ali i same sebe. Sabolović-Krajina inovacije knjižnice vidi u sljedećim uslugama i promjenama u poslovanju:

1. pružanje usluge novim skupinama korisnika, u ovom slučaju, romskoj zajednici, osobama oštećenog vida, bebama i maloj djeci
2. uspostavu nove suradnje s udrugama i ustanovama (npr. zdravstvenim stručnjacima, udrugom slijepih)
3. popularizaciju raznih novih oblika pismenosti (npr. multikulturalne, obiteljske, rane, digitalne, itd.)
4. nove oblike poduke, što se odnosi na prenošenje stečenog znanja i iskustva drugima – knjižničarima i drugim stručnjacima
5. upotreba informacijske tehnologije za socijalizaciju romske zajednice

Osim toga, Krajina kao primjere inovativnosti navodi i izlaganja knjižničara ove knjižnice na Svjetskom kongresu IFLA-e, a neke od tema koje su ondje izlagane su sljedeće:

- knjižnična usluga za slijepu i slabovidnu djecu i mlade;
- održavanje i daljnji razvoj knjižnične usluge za slijepe i slabovidne;
- strategija digitalizacije pristupačna malim lokalnim zajednicama;
- zdravstvene informacije kao dio programa neformalnog cjeloživotnog obrazovanja odraslih u lokalnoj zajednici;
- suradnja koprivničke knjižnice s finskom knjižnicom iz Sastamale (u okviru programa prijateljskih knjižnica NAPLE) ³³.

³³ Sabolović-Krajina D. Inovativnost u knjižnicama – primjer prakse Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), str. 305-319.

Kao inovacije knjižnice također navodi i brojne pionirske projekte na razini cijele Hrvatske, kao što je program „Knjige za bebe“ te kao što su razni projekti digitalizacije zavičajne građe. Projekt uključivanja romske zajednice također je prepoznat i izvan Hrvatske kao značajna inovacija u radu i primjer dobre prakse.³⁴

Dakle, prema Sabolović-Krajini, inovacije u poslovanju knjižnice koje su relevantne za korisnika danas odnose se na uvođenje novih usluga, suradnju između knjižnice i drugih vrsta ustanova, primjenu novih tehnologija, redefiniranje uloge knjižničara odnosno kreativne poduke knjižničnog osoblja, pronalaženje novih načina upotrebe knjižničnih zbirki ili prostora, a sve u svrhu pružanja poboljšane usluge korisnicima. Time Sabolović-Krajina ističe da knjižnice mogu upotrebljavati postojeće infrastrukture kako bi pružile bolje iskustvo korisnicima, a time potaknule pozitivne promjene u društvu u cjelini.³⁵

Na temelju tri čimbenika koje ova knjižničarka ističe kao neophodne za pružanje modernih knjižničnih usluga, čime knjižnice ostaju relevantne, analizirat će se projekti i radionice održani u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod, za što su kao izvori poslužile Facebook i web-stranica knjižnice te razni mjesni članci o događanjima u knjižnici. Ta tri čimbenika su:

- novi pristup knjižničnoj publici – širenje korisničke publike,
- veća prisutnost knjižnica u javnoj politici, odnosno njihova veća vidljivost
- snalaženje u strateškom kontekstu u kojem knjižnica djeluje i usklađivanje sa strategijama drugih područja – prepoznatljivost knjižnice kao čimbenika ekonomskog, obrazovnog, itd. razvoja.³⁶

³⁴ Sabolović-Krajina D. Inovativnost u knjižnicama – primjer prakse Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 58, 1/2(2015), str. 305-319.

³⁵ Isto.

³⁶ Isto.

4.5. Izazovi

Naravno, osoblje knjižnice suočeno je s brojnim izazovima u nastojanjima da provede procese učenja i stvaranja inovacija u svojim knjižnicama. Jennifer Rowley još 1997. godine ističe neke od tih prepreka. Prvi je problem taj što knjižničari i informacijski tehnolozi rade u javnom sektoru. Prema Rowley, knjižnice jesu reagirale na promjene u svijetu i na veću konkurenciju na tržištu te u skladu s tim stavile veći fokus na razvijanje jače misije, odnosno strategija svog rada. Međutim, to je ponekad teško uskladiti s raznim političkim programima i učinkovitosti poslovanja.³⁷ Drugi veliki problem je taj što nisu svi u knjižnici u odjelu uprave te dio profesionalnog osoblja. Među zaposlenima su i mnogi pomoćni knjižničar, administrativno osoblje, osoblje zaduženo za sigurnost, itd. te također ne rade svi na puno radno vrijeme te nemaju svi ugovore na duži period / neodređeno. Iz tog razloga, kod takvog osoblja može se javiti smanjena motivacija za učenjem te se čak mogu tome i odupirati. Svakako je, prema ovoj autorici, ovaj koncept lakše uklopiti u poslovanje ukoliko nema previše različitih kategorija zaposlenika što se tiče navedenih faktora zaposlenja.³⁸

4.5.1. Jaz između tradicionalne uloge i percepcija narodnih knjižnica i inovacija

Obično se smatra da su tradicionalne uloge narodne knjižnice vezane isključivo uz čitanje i knjige. Stoga, pored takve percepcije knjižnica u zajednici, od njih se isključivo i može očekivati da se trude oko popularizacije samih knjiga i čitanja, dok se knjižnice da bi opstale u današnjem društvu trude zauzeti važniju i veću ulogu u zajednici, primjerice, kao određeni izvor novih tehnologija ili „dnevni boravak“ zajednice, dakle, njezino središte. Dok se Knjižnica usredotočuje na nove tehnologije i uvodi nove usluge, može doći do jaza između takvih nastojanja knjižnica te tradicionalne percepcije korisnika knjižničnih usluga te šire zajednice. U vezi s ovim problemom, knjižničarka Sabolović-Krajina donosi rezultate istraživanja provedenih u danskim narodnim knjižnicama, gdje se ispostavilo da većina korisnika na knjižnice gleda na tradicionalan način.

³⁷ Rowley, J. The library as a learning organization. // *Library Management* 18, 2(1997), str. 88-91. DOI: <https://doi.org/10.1108/01435129710157707>. (10. 05. 2020.).

³⁸ Isto.

Također, u radu se navodi i istraživanje pod nazivom „Informacijske potrebe i čitateljski interesi građana Hrvatske“, u kojem se također pokazuje jaz između tradicionalnih uloga knjižnica te uvođenja novih usluga, jer se polazi od teze da knjižnice potiču čitanje i sudjeluju u opismenjivanju zajednice. U istraživanju se pokazalo da knjižnice jako malo sudjeluju u razvijanju raznih vrsta pismenosti te da je potrebno o tome prvo educirati knjižničare. Dakle, za premošćivanje ovog jaza koji se javlja kada knjižnice preuzimaju nove uloge i njima se posvećuju kako bi se transformirale, ključno je također obrazovanje knjižničara te poticanje njihove zainteresiranosti. Knjižničari mogu ispunjavati i tradicionalna očekivanja, ali i pružati inovativne usluge jedino kontinuiranim radom i razvijanjem novih znanja i vještina. Sabolović-Krajina, bivša ravnateljica koprivničke knjižnice „Fran Galović“, provela je istraživanje na području djelovanja te knjižnice kako bi uvidjela tamošnje percepcije uloge samih knjižnica. Time se pokazalo da osobe koje imaju manju potrebu za novim, prilagođenim uslugama slabije prepoznaju to područje knjižničkog djelovanja, dok, primjerice, pripadnici nacionalnih manjina, slabovidne i slijepe osobe, nezaposlene osobe, i ostale takve skupine prepoznaju vrijednost i važnost inovacija u knjižnici. Istraživanje je pokazalo da predstavnici lokalne vlasti najmanje prepoznaju potencijalne nove uloge knjižnica u društvu, primjerice, s gledišta promicanja uključenosti u društvo, itd.³⁹ Što se tiče inovacija koje su korisnici najvećim dijelom naveli da očekuju od knjižnica, one su sljedeće: „novi suradnički odnosi, novi programi, bolje informiranje i bolja promidžba knjižničkih programa i usluga u javnosti, primjereniji i dostupniji prostor za osobe s teškoćama u kretanju, stalno ispitivanje potreba aktualnih i potencijalnih korisnika, duže radno vrijeme, veći prostor i više financija te da gradska uprava bolje koristi resurse knjižnice u komunikaciji s građanima.“⁴⁰ Istovremeno, korisnici su od knjižnice očekivali da zadrži i svoju tradicionalnu ulogu mjesta okupljanja u zajednici te mjesta izravne komunikacije s knjižničarima. Istraživanje je korisno iz razloga što pruža pogled na očekivanja korisnika te način spajanja tradicionalnog s novim, što korisnici žele.

³⁹ Empirijsko istraživanje. // Narodna knjižnica kao središte lokalne zajednice u suvremenom društvu: doktorski rad / Sabolović Krajina, D. Zagreb : Filozofski fakultet, 2016. Str. 112-186.

Dostupno na: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/6373/1/doktorski%20rad%20dijana%20sabolovic%20krajina.pdf>. (24. 05. 2020.).

⁴⁰ Isto.

5. Primjeri inovacija u knjižnici u Slavonskom Brodu

5.1. Cilj i pretpostavke istraživanja

Gradska knjižnica Slavonski Brod za potrebe ovog rada analizirana je prvenstveno metodom promatranja na temelju prikupljenih primjera iz prakse Knjižnice te kratkom anketom, u kojoj su pitanja postavljena knjižničarima ove knjižnice odabrana na temelju pregledanih sličnih istraživanja u drugim zemljama, posebno jedne manje kanadske knjižnice, ali i na temelju kriterija hrvatske knjižničarke Dijane-Sabolović Krajine za koje ona navodi da su reprezentativni za kopriivničku knjižnicu kao učeću organizaciju. Analizirani su projekti koji su inovativni i korisni zajednici u kojoj Knjižnica djeluje te je analiziran pristup Knjižnice učenju pregledom dostupnih izvješća i obavijesti o provedenim i planiranim radionicama i edukacijama te je provedena i anketa o stavovima knjižničara prema znanju i učenju u toj knjižnici. Pretpostavka istraživanja je da brodska knjižnica u određenoj mjeri funkcionira kao učeća organizacija, no nastojalo se otkriti koje su prepreke na koje pritom nailaze te potencijalna rješenja za njih, također istraživanje o područjima na kojim Knjižnica zaostaje po pitanju inovacija i učenja te zainteresiranost knjižničara za vlastito učenje i razvoj te njihova upoznatost sa samim konceptom koji je predmet ovog rada te njihovi stavovi o pitanjima vezanim uz taj koncept, poput cjeloživotnog učenja.

5.2. Istraživanje: inovacije u brodskoj knjižnici

1. Radionice za osnovnoškolce

U knjižnici se redovito organiziraju razne zanimljive radionice za djecu iz osnovnih škola s područja na kojem knjižnica djeluje. Primjerice, organiziraju se razne pričaonice gdje knjižničari potiču djecu na pričanje priča, viceva i slično te ih se na taj način podučava o raznim temama koje uče i u školi. Osim toga, na taj se način djeci predstavljaju i same knjižnice te ih se potiče na njihovo korištenje u svrhu zabave i učenja. U tu se svrhu organiziraju i razne radionice za same knjižničare, odnosno tečajevi, poput tečaja „Poticanje čitanja kod djece i mladeži namijenjen knjižničarima školskih i narodnih knjižnica Brodsko-posavske županije“. U organizaciji tečaja,

osim same knjižnice, važna je i njezina suradnja s drugim ustanovama i organizacijama, kao što su Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara i Društvo knjižničara Slavonski Brod. Organizacijom takvih tečajeva, knjižničare se podučava kako da sami kasnije uspješno organiziraju i provode radionice za svoje korisnike i time aktivno sudjeluju u širenju znanja i razvoju društva.

Tako su za održavanje škole pripovijedanja, radionice „Tvornica dobrih ideja – pišem, čitam, pripovijedam“, prvo radionicu prošle knjižničarke, koje su zatim organizirale besplatnu radionicu za sve osnovnoškolce u knjižnici. Time Knjižnica aktivno sudjeluje u obrazovanju te djecu uči kako potisnuti strah od javnog govora učenjem tehnika čitanja i pripovijedanja te im razvija kreativnost.⁴¹

Zanimljivi projekti su i „Vrtić u gostima“ te „Škola u gostima“, u sklopu kojih se organiziraju posjeti vrtićke, odnosno, školske djece s područja Brodsko-posavske županije.⁴²

1. Mjesto održavanja predavanja razne tematike

Primjerice, održavaju se predavanja iz područja zdravstva koja su značajna za zajednicu. Isto tako, vezano uz same knjige i čitanje, u knjižnici se sastaje i čitateljska grupa, a na sastancima zainteresirani članovi razgovaraju o raznim književnim djelima. Čitateljska grupa osnovana je sredinom 2018. godine te omogućuje svima zainteresiranima da podijele svoje doživljaje pročitanih knjiga. Članovi grupe ujedno su i članovi Knjižnice. Zanimljiva inovacija koja se može pronaći u svijetu mrežni su čitateljski klubovi. Oni su korisni članovima čitateljskih klubova, kojima se često zbog obaveza teško uskladiti i okupiti na fizičkoj lokaciji, a postoje i drugi mogući razlozi za preferiranje ovakvog načina komunikacije, poput želje za anonimnošću te problema s pokretnošću ili prijevozom. U brojnim knjižnicama isprva su postojali i jedni i drugi oblici klubova,

⁴¹ Tvornica dobrih ideja – pišem, čitam, pripovijedam. 17. 02. 2020. Dostupno na: <https://www.instagram.com/p/B8quRkcgBvo/>. (20. 05. 2020.).

⁴² Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2018. – 31. 12. 2018.

Dostupno na: https://gksb.hr/images/AAA_2018_Izve%C5%A1%C4%87e_o_radu_Knji%C5%BEnice-01.01.-31.pdf. (20. 05. 2020.).

da bi se pokazalo da čitateljima zapravo više odgovaraju mrežni čitateljski klubovi. Osim foruma preko kojih je moguće organizirati rasprave, danas je razvijena i video tehnologija pa je tako moguće sastanke organizirati i putem popularnog alata Skype, a moguće je u tu svrhu upotrebljavati i razne društvene mreže.⁴³ Čini se da budućnost ovakvih klubova leži u digitalnoj tehnologiji te je svakako nešto što bi mogla biti korisna inovacija i za brodsku knjižnicu.

2. Radionice za umirovljenike

Knjižnica odnedavno provodi tečajeve za umirovljenike kojima se te ljude, koji su veći dio života proveli u svijetu gdje upotreba interneta i računala još nije bila uobičajena, kako da se snalaze u radu na računalu. Radionica pod nazivom „Prozor u svijet“ besplatna je za članove Gradske knjižnice Slavonski Brod koji su u mirovini te imaju ili su stariji od šezdeset godina. Na tečaju se umirovljenike uči upotrebi najnovijeg operativnog sustava Windows 10 te ostalih popularnih usluga, kao što su društvene mreže ili Skype.

3. Rad s korisnicima i izvan prostora knjižnice

Primjer inovativnog projekta u kojem su knjižničari brodske knjižnice radili s korisnicima izvan knjižnice akcija je „Za osmijeh djeteta u bolnici“, ujedno i primjer suradnje ove knjižnice s drugim organizacijama, poput bolnica. I na internetskoj stranici Knjižnice kao cilj projekta navodi se suradnja s ustanovama i institucijama u lokalnoj zajednici te provedba europskih standarda tijekom bolničkog liječenja djece, kojima se nastoji boravak u bolnici učiniti što ugodnijim, a omogućiti pritom razvoj djece i mladih koji se liječe.⁴⁴ Akcija je započela još 2018. godine, a usmjerena je na djecu predškolske dobi i mlade do navršениh 18 godina, koji su smješteni na odjelu pedijatrije Opće bolnice „Josip Benčević“, koja je bila i inicijator projekta. Uključeno je medicinsko osoblje i brojni vanjski suradnici, a rezultat akcije posjeti su brodskih knjižničara odjelu pedijatrije bolnice,

⁴³ Gilliss Flynn, A. Librarians reimagine book clubs with the help of technology. 22. 05. 2014. // ILoveLibraries.org. Dostupno na: <http://www.ilovelibraries.org/article/librarians-reimagine-book-clubs-help-technology>. (18. 05. 2020.).

⁴⁴ Za lakši san djeteta u bolnici. Dostupno na: <https://gksb.hr/index.php/knjiznica/najave/172-za-laksi-san-djeteta-u-bolnici> (05. 05.2020.).

gdje dvaput mjesečno djeci i mladima donose knjige i priče u sklopu programa „Za lakši san djeteta u bolnici“. Također postoje i brojni drugi primjeri takvih projekata, primjerice, osnivanje „Kutića Gradske knjižnice“ u dječjim vrtićima u Slavanskom Brodu. Projekt se u 2019. godini uspješno nastavio te proširio na ukupno tri vrtića, a cilj je poticanje čitanja od najranije dobi. Ovaj inovativan projekt također je rezultat suradnje knjižnice s dru⁴⁵gim organizacijama, odnosno vrtićima, a rezultat je, kao i u prethodnom projektu, poboljšanje života i učenja u zajednici. I sama zajednica uključena je u projekt, pa je tijekom obilježavanja Međunarodnog dana darivanja knjiga, 14. veljače, moguće bilo darovati knjige u sklopu akcije „Čitam, dam, sretan sam, svoju knjigu daruj i tuđe srce obraduj“ te tako omogućiti Knjižnici da te knjige dijeli dalje, pa su tako darovane slikovnice stigle i do vrtićke djece. „Kutić“ je mjesto na kojem se djeca tako mogu igrati i učiti te čitanjem postaju budući korisnici knjižnice te stječu i samu naviku čitanja.

4. Radionice za knjižničare

Primjer ovakve radionice sudjelovanje je knjižničarki iz brodske knjižnice radionici naziva Storytelling u Zagrebu. Radi se o edukativnoj radionici pripovijedanja priča, u kojoj su knjižničare tom zanatu podučavali stručnjaci tog područja. Primjerice, za dobro pripovijedanje važno je uključiti gestikulacije, izraze lica, ton glasa i mnoge druge pojedinosti Radionice su održane u veljači ove godine, s ciljem prenošenja vještine pričanja priča na korisnike knjižnice.⁴⁶

Važne su i radionice koje knjižnica održava za knjižničare ne samo svoje knjižnice, već i kao matična knjižnica Brodsko-posavske županije za sve školske i narodne knjižnice s tog područja.

Tako je, primjerice, održana edukacija knjižničara s područja Brodsko-posavske županije za rad u knjižničnom programu MetelWin te je provedeno nekoliko seminara u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara, poput seminara na temu zaštite osobnih podataka u

⁴⁵ Bobovečki, R. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2019. – 31. 12. 2019. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti> (15. 05. 2020.).

⁴⁶ Ovog vikenda radno – na edukaciji pripovijedanja – Storytelling. 10. 02. 2020. Dostupno na: <https://web.facebook.com/knjiznicasb/posts/1339777899542483>. (27. 05. 2020.).

knjižnicama.⁴⁷ Što se tiče edukacija „svojih“ knjižničara, ona se, prema izvješću za proteklu godinu, odvijala kroz stručna predavanja u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Knjižnicama Grada Zagreba te u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU) u vlastitom prostoru u organizaciji Društva knjižničara Slavonski Brod. U Knjižnici, na temelju navedenog istraživanja njezine djelatnosti posljednjih godina, nedostaju samostalne, odnosno, vlastite edukacije za knjižničare jer trenutačno one još uvijek ovise o drugim knjižnicama, kao što je Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

5.3. Inovacije u kulturnoj i edukativnoj djelatnosti Knjižnice

U strateškom izvješću Knjižnice za 2019. godinu, našli su se i primjeri inovacija s područja kulturne i obrazovne djelatnosti knjižnice. To se odnosi na razne radionice i tečajeve održane u knjižnici te razna kulturna događanja, poput izložbi i predstavljanja knjiga. Uvođenjem novosti na tom području, knjižnica može opstati i kao kulturno središte zajednice te podrška obrazovnim ustanovama u obrazovanju mladih, ali i odraslih osoba. U ovom radu promatraju se osobito radionice edukativnog karaktera, a jedan od najzanimljivijih projekata svakako je „Prozor u svijet – računalne radionice“, održan u prvom šestomjesečju 2019. godine.

Sredstva za program odobrilo je Ministarstvo kulture, a rezultat je odaziva Knjižnice na Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske, raspisanog 2018. godine. Pritom je značajna bila suradnja Knjižnice s brodskom tvrtkom Simplex, koja je donirala opremu za izgradnju računalne učionice. Ona se koristila za opismenjivanje umirovljenika te je realizirano trideset i šest radionica s grupama po dvadeset umirovljenika. Umirovljenike se podučavalo osnovama korištenja osobnih računala, računalnih programa i interneta, a radionica je trajala dva mjeseca. Ta računalna učionica također je predviđena i za radionice namijenjene djeci. Naime, tijekom 2018. godine, u knjižnici su se počele održavati micro:bit STEM radionice programiranja za djecu te je prepoznata potreba za računalnom opremom. Micro:bit mikroročunalo edukacijski je program namijenjen jednostavnom učenju programiranja i elektronike, te digitalne pismenosti

⁴⁷ Bobovečki, R. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2019. – 31. 12. 2019. Dostupno na: <https://www.ksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti> (15. 05. 2020.).

općenito. Namijenjen je isključivo osnovnoškolcima, a rezultat je još jedne uspješne suradnje Knjižnice, ovaj put s Institutom za razvoj i inovativnost mladih. Knjižnica je tako potpisala Sporazum o suradnji u projektu „Digitalni građanin“ s IRIM-om (Institutom za razvoj i inovativnost mladih) s ciljem poticanja razvoja novih digitalnih vještina korisnika i knjižničara. Tim ugovorom obje su se strane obvezale na poticanje upotrebe novih tehnologija te omogućivanje posudbe novih alata i uređaja u Knjižnici. Ovaj projekt osobito je zanimljiv jer su ih knjižničari prvi morali odslušati da bi se one uopće održale, odnosno, kako bi mogli prenijeti naučeno. Radionica programiranja s micro:bitovima otvorena je bila za sve knjižničare s područja Brodsko-posavske županije, ali i sve zainteresirane odrasle osobe. Broj sudionika ipak je bio ograničen, a tečaj je dio projekta STEM revolucije te ju je održao edukator zaposlen u IT sektoru. STEM revolucija projekt je koji su započeli članovi instituta Croatian Makers – Institut za razvoj i inovativnost mladih (IRIM). U sklopu tog projekta Gradska knjižnica Slavonski Brod primila je vrijednu donaciju BBC micro:bit programa, s obzirom na to da je cilj samog projekta da sve ustanove koje rade s djecom, uključujući i knjižnice, budu opremljene ovo tehnologijom.⁴⁸ Ova tehnologija izrazito je korisna jer se može upotrebljavati u brojnim predmetima i na brojne načine, a začetnik projekta su BBC i Microsoft. Osim djeci, koristan je i odraslim osobama u raznim područjima, osobito programiranju.⁴⁹

U izvješću o radu navedene su i brojne druge predviđene inovacije u obliku raznih programa, planova, projekata i ideja. To su redom:

- program „Knjižnica u zajednici – knjiga na kućni prag“, koji je organiziran u suradnji s Centrom za inkluzivnu podršku Slavonski Brod, namijenjen invalidnim osobama te

⁴⁸ BBC micro:bit donacija stigla i u Gradsku knjižnicu Slavonski Brod! Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dogadanja/83-bbc-micro-bit-donacija-stigla-i-u-gradsku-knjiznicu-slavonski-brod>. (27. 05. 2020.).

⁴⁹ BBC micro:bit – STEM revolucija. // Croatianmakers. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/stem-revolucija/>. (20. 05. 2020.).

osobama starije životne dobi, dakle, osobe koje ne mogu izlaziti iz svojih domova, a na kućni prag donose ih sami knjižničari⁵⁰;

- izrada baza podataka za studente;
- projekt „Digitalni građanin“ s micro:bit radionicama;
- proširenje izdavačke djelatnosti knjižnice, izdanjem knjige Željka Čeglaja;
- besplatan upis svih prvašića s područja Brodsko-posavske županije u knjižnicu
- izrada dokumentacije s ciljem nabave bibliobusa, odnosno, sudjelovanja u natječaju Ministarstva kulture za tu uslugu;
- radionice lijepog čitanja s razumijevanjem za osnovnoškolce – „Čitam, dakle postojim!“;
- suradnja s brodskom osnovnom školom „Hugo Badalić“ te Informativno-pravnim centrom u izradi projekta „Učionica ljudskih prava“;
- suradnja s brodskim konzervatorskim odjelom za organizaciju programa izložbi i predavanja u sklopu događaja „Dani europske baštine 2020.“.⁵¹

Kada se pogledaju kriteriji Sabolović-Krajine za koprivničku knjižnicu, odnosno, inovacije provedene u njoj, može se zaključiti da i brodska knjižnica prati trendove inovacija. Kao i u knjižnici „Fran Galović“, u knjižnici se nastoji ostvariti suradnja s raznim udrugama i organizacijama unutar svoje zajednice; nastoji se proširiti i dodatno približiti usluga korisnicima, što uključuje i širenje na nove korisničke grupe te nastojanje da se nabave potrebni alati i tehnologije za taj postupak; pomoći učenicima i studentima u nastavi, ali i organizirati učenje za odrasle; promicati mjesnu kulturu te unaprijediti već postojeće usluge. Primjećuje se tako suradnja Knjižnice s Informativno-pravnim centrom, organizacijom koja pruža besplatnu pravnu pomoć socijalno ugroženim skupinama stanovništva, kao što je romska zajednica, čime i Knjižnica nastoji njima pomoći i uključiti ih u zajednicu, na način da ostalim građanima podiže svijest o ljudskim pravima. Projekt „Učionica ljudskih prava“ ostvaren je suradnjom jedne brodske osnovne škole te

⁵⁰ Imrešković, I. Gradska knjižnica osigurava i dostavu knjiga osobama s invaliditetom. 16. 01. 2017. // Brodportal. Dostupno na: <http://www.brodportal.hr/clanak/gradska-knjiznica-osigurava-i-dostavu-knjiga-osobama-s-invaliditetom--14681> (27. 05. 2020.).

⁵¹ Bobovečki, R. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2019. – 31. 12. 2019. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti> (15. 05. 2020.).

IPC-a s ciljem da se djecu osnovnoškolce podučiti o ljudskim pravima i zalaganju za njih te da ih se nauči da ne diskriminiraju te da brane svoja prava i prava drugih.⁵² Odabrani su peti i šesti razredi osnovne škole, a nakon većeg broja radionica u organizaciji IPC-a, uloga Gradske knjižnice bila je da postane mjesto na kojem će se sav taj rad izložiti putem Photovoice izložbe s fotografijama popraćenim tekstom te time postati dostupna mjesnoj zajednici, roditeljima djece i svima zainteresiranima. Isto tako, Knjižnica se uključila u pomoć u obrazovanju pripadnika romske nacionalne manjine, u suradnji s Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina krajem 2019. godine. Gradska knjižnica poslužila je kao prostor u kojem je održana radionica s romskom djecom predškolske dobi i sastanak s njihovim roditeljima. Cilj je bio roditelje informirati o njihovim pravima i pogodnostima osiguranim za njihovu djecu. Djecu se nastojalo zainteresirati za pohađanje predškolske nastave. Isto tako, održana je i radionica s djecom osnovnoškolske dobi te ih se nastojalo potaknuti da završe osnovnu školu i upišu srednju tako što su im predstavljene razne mogućnosti i prilike koje bi im se pružile daljnjim obrazovanjem.⁵³

Primjer dobre prakse svakako su knjižnice koprivničkog područja, predvođene knjižnicom Fran Galović, koje već godinama rade na pomaganju u obrazovanju pripadnicima romske zajednice. Pritom se prvo ustanovilo da je važno raditi s roditeljima te djece i njih osnažiti da pružaju podršku i razvoj obrazovanju svoje djece, što je značilo organizaciju radionica za roditelje, gdje su i oni sami mogli usvojiti osnovne vještine čitanja i predmatematičke vještine, koje su onda mogli vježbati sa svojom djecom kod kuće. Također ih se osvijestilo o važnosti njihove zainteresiranosti za obrazovanje svoje djece. U sam proces bili su uključeni i roditelji koji nisu pripadnici nacionalne manjine, što je također važno za stvaranje klime razumijevanja i pomaganja u samoj zajednici. Knjižnice, vrtići i škole s ovog područja tako su aktivno započeli suradnju s roditeljima pripadnicima romske zajednice. Primjer dobre prakse dolazi iz đurđevačke knjižnice, u koju su djeca pripadnika romske zajednice dobila besplatno članstvo te se za djecu organiziraju brojne

⁵² Potpisan ugovor za projekt "Učionica ljudskih prava". 27. 11. 2019. // Informativno pravni centar. Dostupno na: http://ipc.com.hr/hr_HR/vijesti/potpisan-ugovor-za-projekt-ucionica-ljudskih-prava. (07. 05. 2020.).

⁵³ U Slavonskom Brodu održane radionice s djecom i roditeljima te okrugli stol. 19. 12. 2019. Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/vijesti/u-slavonskom-brodu-odrzane-radionice-s-djecom-i-roditeljima-te-okrugli-stol/931> (15. 05. 2020.).

edukacije, a knjižnica im služi i kao prostor za pisanje domaće zadaće.⁵⁴ Ovakav primjer značajan je i za brodsku knjižnicu, s obzirom na to da i Slavonski Brod ima veći broj pripadnika ove nacionalne manjine te je primjer korisne i poželjne inovacije koju bi Knjižnica mogla unijeti u svoj rad.

Što se tiče projekta za studente, iako je Gradska knjižnica Slavonski Brod narodna knjižnica, ipak u nedostatku sveučilišne knjižnice u gradu, kao obavezu ima pomoći brodskim studentima te im osigurati potrebne izvore informacija. Knjižnica je 2019. godine sklopila Sporazum o suradnji s Veleučilištem u Slavonskom Brodu, a njime se uredio međusobni odnos te dvije ustanove, odnosno međusobna prava i obveze. Sporazumom je uređeno da studenti veleučilišta imaju povlaštenu članarinu, u iznosu 50 % godišnje članarine tijekom čitavog trajanja studija. Također, određeni popust na članarinu ostvaruju i zaposlenici veleučilišta. S druge strane, Veleučilište se sporazumom obvezalo besplatno ustupiti Knjižnici vlasništvo jednog primjerka tiskane i/ili elektronske publikacije u svom izdanju (primjerice, završne radove). Time studenti stručnih studija Veleučilišta na raspolaganju imaju fond knjižnice, kao i prostor za učenje. Ipak, važna inovacija odnosi se na baze podataka te osiguravanje pristupa studentima, što se Knjižnica sporazumom obvezala ostvariti studentima, kako bi im olakšala pisanje istraživačkih radova. Pritom će Knjižnica morati ostvariti suradnju s Centrom za online baze podataka, koji već surađuje s drugim knjižnicama u visokoškolskom obrazovanju studenata.⁵⁵

U knjižnici je u svibnju 2019. godine pokrenuta i Zelena knjižnica Gradske knjižnice, projekt s ciljem buđenja svijesti u javnosti o važnosti očuvanja našeg planeta. Projekt je održan u sklopu nacionalne akcije „Pokrenimo zelene knjižnice“ u kojem se knjižnice i knjižničarska društva koriste za promicanje zaštite okoliša. Edukativna djelatnost spojila se s kulturnom te je u sklopu

⁵⁴ Sabolović-Krajina, D.; Škvarić, A.; Vugrinec, Lj. Osvrt i zaključci s 8. okruglog stola „Iskustva u radu s romskom djecom u dječjim vrtićima, školama i knjižnicama na koprivničkom području“. 27. 4. 2017. Dostupno na: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/default_vijest.asp?sid=6681. (20. 05. 2020.).

⁵⁵ Brodportal. Veleučilište u Slavonskom Brodu i Gradska knjižnica Slavonski Brod sklopili Sporazum o suradnji. 11. 07. 2019. Dostupno na: <http://www.brodportal.hr/clanak/veleuciliste-u-slavonskom-brodu-i-gradska-knjiznica-slavonski-brod-sklopili-sporazum-o-suradnji-23313> (14. 5. 2020.).

tog projekta održana i izložba „Sava – susret kulture i prirode“. ⁵⁶ Gradska knjižnica za potrebe projekta udružila se s Brodskim ekološkim društvom (BED) te je prostor Knjižnice poslužio za održavanje zanimljivih edukacija prije svega za poljoprivrednike, ali i zainteresirane građane na temu „Poljoprivreda koja štiti prirodu“, a tom prilikom predstavljena je i poljoprivredna, odnosno, ruralna politika i programi za naredne godine.⁵⁷

6. Anketa o upoznatosti knjižničara Gradske knjižnice Slavonki Brod s konceptom učeće organizacije te procjena njihovih stavova vezanih uz procese učenja

Osim inovativnih projekata o kojima su se informacije mogle pronaći na internetskim stranicama knjižnice, dio istraživanja ovog rada sačinjava upitnik upućen osoblju knjižnice, s ukupno 19 članova, kako bi u što većem broju odgovorili na pitanja vezana uz cjeloživotno obrazovanje te koncept učeće organizacije i upoznatost knjižničara te knjižnice s tom idejom. Prva skupina pitanja odnosila se na neke podatke o knjižničarima, relevantne za projekt, dakle, stupanj njihovog obrazovanja, koliko dugo rade u navedenoj knjižnici te u kojem odjelu. Zatim je postavljeno pitanje u vezi upoznatosti s učećim organizacijama. Nakon toga, uslijedila su pitanja vezana uz sami koncept, no da bi se na njih odgovorilo nije potrebno poznavati tu temu. Pitanja su vezana uz procjenu knjižničara o stanju u vlastitoj knjižnici uglavnom vezano uz učenje i stvaranje inovacija te potencijalne probleme koji onemogućuju takve procese. Uključenost u donošenje odluka na svim razinama nešto je važno obilježje učećih organizacija pa je tako i ta stavka ispitana u anketi.

U izvješću je navedeno da su važne odluke o programima i planovima donijeli članovi upravnog vijeća, koje broji pet članova. Njihov je zadatak voditi rasprave o postojećim i novim pitanjima važnim za knjižnicu. Ipak, važno je što više u taj proces uključiti i ostalo osoblje.

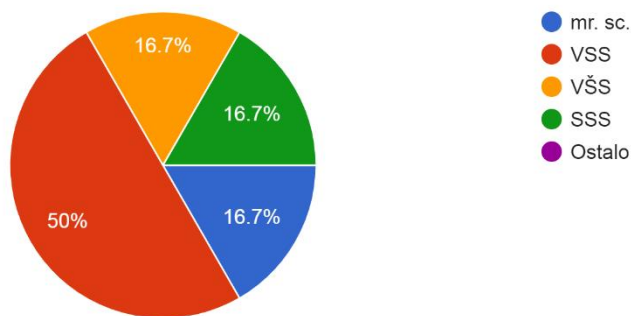
⁵⁶ Bobovečki, R. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonki Brod 01. 01. 2019. – 31. 12. 2019. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti> (15. 05. 2020.).

⁵⁷ Brodsko ekološko društvo – BED. Zelena knjižnica u Slavonskom Brodu i edukacija o poljoprivredno-ekološkom programu. Dostupno na: <http://www.bed.hr/>. (23. 5. 2020.).

Ukupno šest zaposlenika odazvalo se na anketu, dva zaposlenika u odjelu nabave, jedan pomoćni knjižničar, katalogizator, jedan zaposlenik u informativno-posudbenom odjelu te jedan iz odjela posudbe knjiga za odrasle. Grafikon na slici u nastavku prikazuje označene razine obrazovanja anketiranih osoba zaposlenih u brodskoj knjižnici. Najveći broj zaposlenika više je stručne spreme (VSS). Prema nekim istraživanjima prethodno spomenutim u radu, važnim su se pokazali radno mjesto (u skladu s postignutom razinom obrazovanja) te razdoblje rada u knjižnici. Pokazalo se, primjerice, da su učenju i usvajanju novih znanja i vještina otvoreniji knjižničari koji rade s korisnicima te dobivaju od njih povratne reakcije za razne inovacije i usluge, dok su manje prema tome otvoreni bili knjižničari koji ne dolaze u kontakt s korisnicima (primjerice, odjel nabave).

Označite vašu razinu obrazovanja između ponuđenih opcija.

6 responses

Slika 1. Razina obrazovanja knjižničara

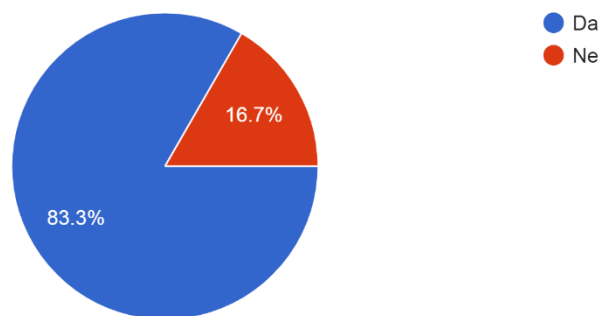
Vrijeme koje je osoblje provelo u knjižnici ispitano je kako bi se uočile potencijalne razlike u stavovima onih koji su duže zaposleni u knjižnici i onih koji su tamo kraće.

Na pitanje o upoznatosti sa samim konceptom učeće organizacije, polovica ispitanih odgovorili su da su upoznati s tim konceptom, a polovica nisu. Zanimljivo je da se na temelju razine obrazovanja ispitanih može iščitati da su knjižničari s većim stupnjem obrazovanja upoznati s konceptom. Ipak, broj ispitanika (i sami broj zaposlenih u knjižnici) premali je da bi se mogao donijeti takav zaključak. Svi upoznati s konceptom smatraju da ga knjižnica uklapa u svoje poslovanje. Jedan ispitanik naveo je i primjer primjene koncepta učeće organizacije u knjižnici, školovanje uz rad.

Ipak, istovremeno taj ispitanik smatra da se na njegovom radnom mjestu ne potiče dovoljno učenje knjižničara te usvajanje novih vještina.

Smatrate li da Vas se potiče na učenje i usvajanje novih vještina na Vašem radnom mjestu?

6 responses

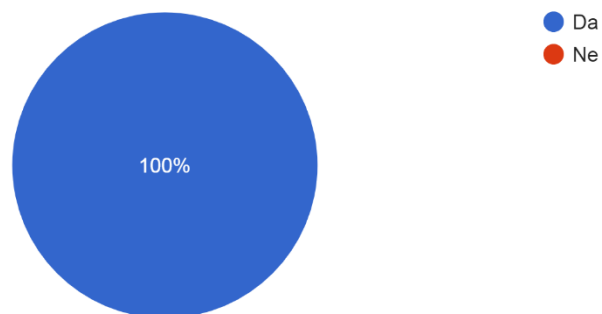

Slika 2. Procjena motivacije i poticanja zaposlenika knjižnice na učenje na radnom mjestu

Iz prikazanog grafikona vidljivo je ipak da većina ispitanih smatra da ih se u Knjižnici potiče na učenje. Isto tako, svi ispitanici odgovorili su potvrdno na pitanje u vezi s organizacijom tečajeva i radionica u knjižnici, kojima se usvajaju nova znanja. Kao primjere navode se radionice CSSU te Storytelling. Takve radionice korisnim ne smatra samo jedna ispitanica osoba. I na pitanje o tome treba li se učenje odvijati isključivo na radnom mjestu ili i izvan njega, većina se odlučila ipak za opciju učenja i na radnom mjestu, ali i izvan njega, što je značajno za učeću organizaciju. Većina ispitanih smatra da se u njihovoj knjižnici odvija dobra komunikacija između raznih odjela, odnosno organizacijskih cjelina, a trebalo bi se još raditi na komunikaciji s drugim knjižnicama i organizacijama.

Smatrate li da je učenje i stjecanje novih vještina zaposlenika knjižnice korisno za njezine korisnike?

6 responses

Slika 3. Procjena stava knjižničara o koristi vlastitog učenja

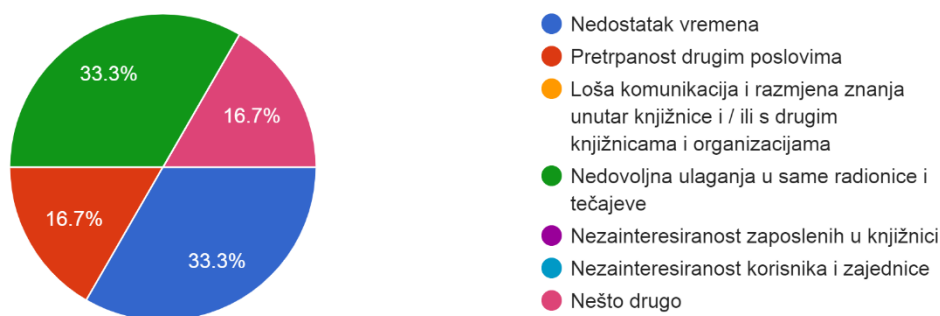
Svi ispitanici slažu se da je razvijanje novih vještina i usvajanje novih znanja knjižničara korisno za korisnike knjižnice, što se vidi u grafikonu iznad.

6.1. Potencijalna rješenja problema s kojima se knjižnica suočava

Zanimljivo je zadnje pitanje, na kojem su knjižničari brodske knjižnice mogli navesti svoje mišljenje o tome što je glavna prepreka kontinuiranom učenju knjižničara. Ponuđeni odgovori odabrani su na temelju literature proučene za ovaj rad i najčešćih razloga koji se u njoj spominju. Nedostatak vremena najčešće se spominje kao najveća prepreka učenju knjižničara.

Što biste naveli kao glavnu prepreku kontinuiranom učenju knjižničara?

6 responses

Slika 4. Stav knjižničara o preprekama vlastitom kontinuiranom učenju

I u brojskoj knjižnici ističe se nedostatak vremena kao problem te s tim povezana pretrpanost drugim poslovima, ali drugi veliki razlog nedovoljna su ulaganja knjižnice u same radionice i tečajeve. Rješenje tog problema moglo bi se naći upravo u suradnji s drugim knjižnicama i organizacijama, čime se stvaraju zajednička sredstva koja su značajnija od individualnih, a istovremeno time knjižnica uspostavlja nove dobre odnose i uključuje se u zajednicu na nove načine. Važno je također da postoji suradnja između svih organizacijskih cjelina u knjižnici te timsko učenje, a da bi ono bilo moguće, Knjižnica mora razvijati vlastite talente, umjesto da ih neprestano „uvozi“ izvana, kako bi svi njezini zaposlenici mogli sudjelovati u njezinim projektima. Nije dovoljno da samo voditelji odjela budu sposobni upravljati novim projektima, naprotiv, projekte bi trebalo što više prosljeđivati na sve članove tima kako bi se oni na taj način razvijali i napredovali.⁵⁸ Važno je da se odluke ne donose na odvojenim sastancima te samo prenesu ostatku tima na zajedničkom sastanku bez sudjelovanja svih članova organizacije. Potrebno je da svaki član organizacije „zna razmišljati“, da postoji atmosfera ohrabivanja i poticanja osoblja na preuzimanje novih izazova te i nagrade zaposlenicima za njihov trud.⁵⁹ Jedan od načina poticanja osobnog razvoja zaposlenika također je rotacija radnog mjesta – svima se pruža mogućnost da

⁵⁸ Social (Internal). // Creating the Sustainable Public Library: The Triple Bottom Line Approach / Shaffer, G. L. Santa Barbara, California : Libraries Unlimited, 2018. Str. 73-91.

⁵⁹ Isto.

privremeno prijeđu na drugo radno mjesto te da se kasnije vrate na vlastito. Metode koje Gary Shaffer, autor knjige o održivim narodnim knjižnicama, predlaže su sljedeće:

- edukacije;
- poticanje povratnih informacija;
- jednake i pravedne mogućnosti rada;
- „raznoliko“ zapošljavanje (primjerice, zapošljavanje nacionalnih manjina, itd.).⁶⁰

Važno je pritom da voditelji knjižnica moraju uzeti u obzir načine na koje ljudi u njihovom timu uče te da se oni potencijalno razlikuju te se prikladno posvetiti svakom članu tima.⁶¹

Što se tiče ograničenih sredstava, jedno od inovativnih rješenja i tzv. *crowdfunding* (masovno financiranje). Radi se o procesu traženja javnih donacija za nabavu početnih sredstava za provedbu nekog projekta. Da bi to bilo moguće, potrebno je imati poslovni plan u kojem se navodi svrha nekog takvog projekta ili inovacije te njezina korist, odnosno dobit.⁶²

⁶⁰ Social (Internal). // Creating the Sustainable Public Library: The Triple Bottom Line Approach / Shaffer, G. L. Santa Barbara, California : Libraries Unlimited, 2018. Str. 73-91.

⁶¹ Nelson Decker, E. Encouraging continuous learning for librarians and library staff. // Library Management 38, 6/7(2017), str. 286-293. DOI 10.1108/LM-10-2016-0078. (20. 05. 2020.).

⁶² Smoljak, A. Crowdfunding – grupno financiranje. Ekonomski portal. 21. 04. 2014. Dostupno na: <https://ekonomskiportal.com/crowdfunding/>. (18. 5. 2020.).

7. Odrednice učeće organizacije IFLA-e te analiza brodske knjižnice

IFLA je 2013. godine posebnu pažnju posvetila konceptu učećih organizacija s razlogom što koncept spaja individualno i timsko učenje te na temelju toga stvara kreativne ideje koje omogućuju transformaciju organizacija, pa time i knjižnica. Cilj je učiniti knjižnicu mjestom koje zajednica u kojoj djeluje prepoznaje te upotrebljava kao izvor mogućnosti učenja te stjecanja formalnog i neformalnog obrazovanja s kojim je moguće poboljšati si životne prilike. U svrhu proučavanja načina na koje knjižnice potiču razvoju i učenju svojih zajednica, IFLA je sastavila niz pitanja na tu temu kako bi dobila primjere dobre prakse kojima bi se i u drugi knjižničari mogli voditi prilikom usvajanja tog koncepta u rad svoje knjižnice.

Pitanja su bila sljedeća:

- Upotrebljava li knjižnica aktivno koncept učeće organizacije da bi unaprijedila svoje poslovanje?
- Može li se knjižnica opisati kao učeća organizacija? Temelji li se njezin rad na uvođenju promjena?
- Koje strategije knjižnica upotrebljava da bi pomogla zajednici i osoblju u prilagodbi na razne tehnološke i socio-ekonomske promjene u svom okruženju?
- Na koji je način učenje uklopljeno u strateški plan knjižnice?
- Prepoznaje li zajednica knjižnicu kao središte učenja zbog programa i usluga koje nudi?
- Na koji način edukacije knjižničara utječu na razvoj nove generacije informacijskih stručnjaka i knjižničara, koji pozitivno gledaju na promjene?
- Koje interne programe učenja knjižnica primjenjuje kako bi promovirala zajedničku viziju individualnog i kolektivnog učenja?⁶³

⁶³ Education and Training Section & Continuing Professional Development and Workplace Learning Section. // IFLA World Library and Information Congress : 79th IFLA General Conference and Assembly, 17-23 August 2013, Singapore. Dostupno na: <https://www.ifla.org/past-wlic/2013/libraries-as-learning-organisations-how-to-nurture-growth-in-our-staff-and-o.htm>. (20. 05. 2020.).

Na temelju pronađenih projekata Knjižnice te ankete knjižničara zaposlenih u njoj, moguće je odgovoriti na navedena pitanja te procijeniti trenutačnu situaciju knjižnice kao učeće organizacije.

S obzirom na to da od ispitanih zaposlenika knjižnice nisu svi čuli za koncept učeće organizacije, niti se on spominje kao sastavni dio organizacijske politike knjižnice, ne može se reći da Knjižnica u potpunosti aktivno primjenjuje taj koncept. Međutim, edukacijama koje organizira za korisnike i knjižničare te posvećenosti cilju prenošenja znanja, kao i razumijevanjem djelatnika o važnosti vlastitog učenja za korisnike, Knjižnica je na putu da može aktivno uklopiti ovaj koncept u svoje poslovanje. Rad Knjižnice temelji se na uvođenju promjena i praćenju istih u ostalim knjižnicama kod nas i u inozemstvu te se vodi i potrebama i prijedlozima vlastitih korisnika. Za svoju zajednicu i osoblje, Knjižnica se trudi organizirati brojne edukacije, održavati predavanja, ostvariti suradnje s drugim organizacijama i knjižnicama, uklopiti nacionalne manjine i ostale ugrožene skupine, promovirati čitanje i knjige u zajednici, pomoći svojim studentima i učenicima, ali i umirovljenicima i radnicima raznim edukacijama, alatima te uređajima. U Planu i programu rada za 2020. godinu brodske knjižnice, navode se glavni ciljevi Knjižnice za ovu godinu, među kojima se ističe edukacija knjižničara koji su prepoznati kao „najvažniji resurs Knjižnice te pokretač razvoja knjižničkog poslovanja“. Knjižnica prepoznaje važnost cjeloživotnog učenja knjižničara van i unutar same ustanove, s naglaskom na usvajanje vještina upotrebe informacijske i komunikacijske tehnologije za knjižničku zajednicu i poslovanje u cjelini, a isto tako se ističe i da proces učenja mora biti prilagođen pojedincu.⁶⁴ Osim učenja knjižničara, naglasak je i na samoj zajednici, odnosno cilju da knjižnica bude u „službi lokalne zajednice“ te kontinuiranom radu na uvođenju novih usluga i radionica za njih suradnjom s raznim kulturnim i obrazovnim ustanovama. U planu i programu su i razni edukativni programi, dakle, radionice, tečajevi, seminari, itd. za razne skupine korisnika, koje bi održavali stručnjaci u određenim područjima, ali i sami knjižničari. U strateškom planu navode se i ciljevi poticanja multikulturalizma u društvu te veće inkluzivnosti skupina građana za koje je potrebno prilagoditi određene usluge, poput osoba s

⁶⁴ Bobovečki, R. Plan i program rada za 2020. godinu. // Gradska knjižnica Slavonski Brod. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti>. (28. 05. 2020.).

invaliditetom.⁶⁵ Svim ovim uslugama nastoji se postići da Knjižnica u zajednici bude prepoznata kao središte učenja i informacija.

8. Prilagodbe u radu Knjižnice s obzirom na aktualne okolnosti (pandemija virusa Covid-19)

S obzirom na trenutačna zbivanja, zanimljivo je popratiti i prilagodbu Knjižnice na situaciju izazvanu globalnom pandemijom virusa Covid-19, koja je dovela do zatvaranja svih djelatnosti koje dovode do okupljanja ljudi, samim time i knjižnica. Knjižnice su se time morale potpuno prebaciti na online način rada te svojom prisutnošću na društvenim mrežama i internetskim stranicama promovirati knjige i čitanje, ali i drugu vrstu zabave kroz razne edukativne i kulturne aktivnosti te nastojati korisnicima knjižnice što više približiti svoju uslugu, primjerice, pružanjem e-knjiga i slično.

Knjižnica je pokazala da brine za korisnike produživanjem roka za vraćanje zaduženih knjiga te, osim toga, omogućili svojim korisnicima da čitaju e-knjige promocijom aplikacije ZaKi Book na svojoj Instagram i Facebook stranici. Moguće je bilo posuditi najviše dva naslova e-knjiga odjednom, a u jednom mjesecu najviše pet naslova na četiri uređaja. Rok posudbe pritom je bio 30 dana, a nudili su se razni naslovi s područja beletristike, publicistike i dječje književnosti.⁶⁶

Osim toga, novi članovi dobili su tri mjeseca članarine, a postojeći članovi mogli su besplatno članstvo produžiti na tri mjeseca. Postupak preuzimanja besplatne aplikacije za e-knjige Knjižnica je objavila na svojim internetskim stranicama, a odvijao se u nekoliko koraka. Prvo bi se preuzela

⁶⁵ Bobovečki, R. Plan i program rada za 2020. godinu. // Gradska knjižnica Slavonski Brod. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti>. (28. 05. 2020.).

⁶⁶ Novo u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod: e knjiga! 28. 03. 2020. Dostupno na: <https://www.instagram.com/p/B-RPslvDgpC/>. (27. 05. 2020.).

aplikacija ZaKi Book iz online trgovine na uređaj korisnika, zatim je slijedilo kontaktiranje s knjižnicom kako bi korisnici dobili PIN za pristup aplikaciji na temelju broja svoje članske iskaznice. Uz PIN i broj članske iskaznice, ostalo je bilo jednostavno – korisnici bi putem tražilice u aplikaciji mogli pretraživati dostupne naslove u bazi e-knjiga te s pomoću opcije POSUDBA e-knjigu i posuditi (najviše dva naslova odjednom). Knjižničari su tijekom cijelog dana bili aktivni na društvenim mrežama i e-pošti kako bi korisnicima pomogli ako bi ih zatekle poteškoće u navedenom postupku te kako bi svima što prije poslali PIN.⁶⁷ Osim toga, Knjižnica je s korisnicima podijelila i vrijedne informacije o drugim stranicama koje su omogućile besplatno čitanje knjiga u tom razdoblju, poput usluge *Scribd* te portala *knjigeonline*.

Knjižnica je također putem Facebooka pokrenula nagradnu igru sa svojim korisnicima te svakodnevno objavljivala preporuke knjiga, razne zanimljive igre i zagonetke za djecu povezane s temama iz književnosti, preporuke za roditelje za poučne igre s djecom, upute za upotrebu baza podataka kao pomoć studentima s citiranjem i pretraživanjem baza podataka, itd. Na taj način, Knjižnica je brojnim novim idejama knjižničara aktivno sudjelovala u životu svojih korisnika te im pomogla da kvalitetno ispune vrijeme, bilo to uz knjigu ili na neki drugi način. Isto tako su pomogli svojim studentima i školarcima kojima je za vrijeme socijalnog distanciranja bilo teško doći do potrebne literature za učenje i pisanje radova te za njih pronašli besplatne baze podataka kojima se mogu poslužiti.

Na kraju, iz samog izvješća o radu knjižnice u 2019. godini, vidi se težnja za napretkom i usmjerenost na korisnika u samim riječima ravnateljice knjižnice, koja ističe da se broj korisnika u odnosu na prethodnu godinu povećao, kao i broj posuđene knjižnične građe te to pripisuje novim uslugama i programima. Osim toga, ravnateljica navodi da je knjižnica zadovoljila sve potrebe svojih korisnika, dakle, obrazovne, kulturne te informacijske potrebe stanovnika svoje županije i grada.

⁶⁷ Novo u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod: e knjiga! 28. 03. 2020. Dostupno na: <https://web.facebook.com/knjiznicasb/posts/1378924988961107>. (27. 05. 2020.).

9. Zaključak

Iako u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod nije usvojen koncept učeće organizacije kao u koprivničkoj Fran Galović, ovim radom nastojao se zapravo istražiti potencijal Knjižnice da se pretvori u učeću organizaciju, a također sama upoznatost s konceptom nije presudna da bi se organizacija mogla opisati takvom. Pokazalo se da se Knjižnica posljednjih godina trudi iskoristiti sva moguća sredstva za što više korisnih edukacija i novih usluga za korisnike te također da se u određenoj mjeri trudi da i njezini zaposlenici uče i razvijaju se. Samo poslanje ove knjižnice kao narodne knjižnice usmjereno je na korisnika te se može reći da je vodstvo Knjižnice prepoznalo korist učenja knjižničara za same korisnike. Ipak, potrebno je da je učenje prisutno na svim razinama među zaposlenima u Knjižnici te također motivacija za učenjem. Upitnikom provedenim u Knjižnici pokazalo se da knjižničari u raznim odjelima razumiju da moraju neprestano učiti i usvajati nove vještine, iako, kao i u većini drugih organizacija, postoje određene prepreke koje ih onemogućavaju. Glavna je svakako nedostatak vremena, ali i samih ulaganja u radionice i edukacije. Iz brojnih primjera drugih knjižnica vidljivo je, ipak, da se uz dovoljno snalažljivost brojne inovacije mogu provesti uz vrlo malo sredstava s pomoću interneta i društvenih mreža te da suradnja s drugim organizacijama i knjižnicama rezultira s više sredstava na raspolaganju za pojedine projekte. Sama izvješća o radu Knjižnice iz protekle dvije godine, koja su analizirana za ovaj rad, pokazuju da Knjižnica zaista ima planove za brojne projekte kojima bi unaprijedila svoju uslugu, a najveći problem za samu realizaciju jesu novčana sredstva koja se čekaju. Iako se upitnikom pokazalo da polovica zaposlenih u Knjižnici koji su se odazvali na upitnik nisu upoznati s konceptom učeće organizacije, ipak je većina prepoznala važnost te pokazuje želju za vlastitim učenjem i razvojem, što i jest glavna ideja.

10. Literatura

1. Barić, V.; Jeleč Raguž, M. Hrvatska na putu prema društvu znanja. // Poslovna izvrsnost 4, 2(2010), str. 57-76. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/60699>. (15. 05. 2020.).
2. BBC micro:bit donacija stigla i u Gradsku knjižnicu Slavonski Brod! Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dogadanja/83-bbc-micro-bit-donacija-stigla-i-u-gradsku-knjiznicu-slavonski-brod>. (27. 05. 2020.).
3. BBC micro:bit – STEM revolucija. // Croatianmakers. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/stem-revolucija/>. (20. 05. 2020.).
4. Bobovečki, R. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2019. – 31. 12. 2019. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti> (15. 05. 2020.).
5. Bobovečki, R. Plan i program rada za 2020. godinu. // Gradska knjižnica Slavonski Brod. Dostupno na: <https://www.gksb.hr/index.php/knjiznica/dokumenti>. (28. 05. 2020.).
6. Brodportal. Veleučilište u Slavonskom Brodu i Gradska knjižnica Slavonski Brod sklopili Sporazum o suradnji. 11. 07. 2019. Dostupno na: <http://www.brodportal.hr/clanak/veleuciliste-u-slavonskom-brodu-i-gradska-knjiznica-slavonski-brod-sklopili-sporazum-o-suradnji-23313> (14. 5. 2020.).
7. Brodsko ekološko društvo – BED. Zelena knjižnica u Slavonskom Brodu i edukacija o poljoprivredno-ekološkom programu. Dostupno na: <http://www.bed.hr/>. (23. 5. 2020.).
8. Drotner, K. Library innovation for the knowledge society. // Scandinavian Library Quarterly 38, 2(2005). URL: <http://slq.nu/index879b.html?article=library-innovation-for-the-knowledge-society>. (22. 05. 2020.).
9. Education and Training Section & Continuing Professional Development and Workplace Learning Section. // Proceedings of the IFLA World Library and Information Congress : 79th IFLA General Conference and Assembly, 17-23 August 2013, Singapore. Dostupno na:

<https://www.ifla.org/past-wlic/2013/libraries-as-learning-organisations-how-to-nurture-growth-in-our-staff-and-o.htm>. (20. 05. 2020.).

10. Empirijsko istraživanje. // Narodna knjižnica kao središte lokalne zajednice u suvremenom društvu: doktorski rad / Sabolović Krajina, D. Zagreb : Filozofski fakultet, 2016. Str. 112-186. Dostupno na: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/6373/1/doktorski%20rad%20dijana%20sabolovic%20krajina.pdf>. (24. 05. 2020.).

11. Galić, M. Učee organizacije. // MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima 4, 7(2010). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/55361>. (20. 05. 2020.).

12. Gilliss Flynn, A. Librarians reimagine book clubs with the help of technology. 22. 05. 2014. ILoveLibraries.org. Dostupno na: <http://www.ilovelibraries.org/article/librarians-reimagine-book-clubs-help-technology>. (18. 05. 2020.).

13. Imrešković, I. Gradska knjižnica osigurava i dostavu knjiga osobama s invaliditetom. 16. 01. 2017. // Brodportal. Dostupno na: <http://www.brodportal.hr/clanak/gradska-knjiznica-osigurava-i-dostavu-knjiga-osobama-s-invaliditetom--14681> (27. 05. 2020.).

14. Izvješće o radu Gradske knjižnice Slavonski Brod 01. 01. 2018. – 31. 12. 2018. Dostupno na: https://gksb.hr/images/AAA_2018_Izvje%C5%A1%C4%87e_o_radu_Knji%C5%BEnice-01.01.-31.pdf. (20. 05. 2020.).

15. Nelson Decker, E. Encouraging continuous learning for librarians and library staff. // Library Management 38, 6/7(2017), str. 286-293. DOI 10.1108/LM-10-2016-0078. (20. 05. 2020.).

16. Novo u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod: e knjiga! 28. 03. 2020. Dostupno na: <https://www.instagram.com/p/B-RPslvDgpC/>. (27. 05. 2020.).

17. Novo u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod: e knjiga! 28. 03. 2020. Dostupno na: <https://web.facebook.com/knjiznicasb/posts/1378924988961107>. (27. 05. 2020.).

18. Ovog vikenda radno – na edukaciji pripovijedanja – Storytelling. 10. 02. 2020. Dostupno na: <https://web.facebook.com/knjiznicasb/posts/1339777899542483>. (27. 05. 2020.).
19. Parker, J. B.; Sinclair, N. T. Building a Learning Organization in a Public Library. // *Journal of Library Administration* 57, 6(2017), str. 683-700. DOI: <https://doi.org/10.1080/01930826.2017.1291183>. (15. 05. 2020.).
20. Potpisan ugovor za projekt “Učionica ljudskih prava”. 27. 11. 2019. // Informativno pravni centar. Dostupno na: http://ipc.com.hr/hr_HR/vijesti/potpisan-ugovor-za-projekt-ucionica-ljudskih-prava. (07. 05. 2020.).
21. Rowley, J. The library as a learning organization. // *Library Management* 18, 2(1997), str. 88-91. DOI: <https://doi.org/10.1108/01435129710157707>. (10. 05. 2020.).
22. Rupčić, N. Učeće poduzeće – paradigma suvremenog poslovanja. // *Računovodstvo i financije*, 55, 8(2009), str. 140-145. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/459090>. (20. 05. 2020.).
23. Sabolović-Krajina D. Inovativnost u knjižnicama – primjer prakse Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 58, 1/2(2015), str. 305-319.
24. Sabolović-Krajina, D.; Škvarić, A.; Vugrinec, Lj. Osvrt i zaključci s 8. okruglog stola „Iskustva u radu s romskom djecom u dječjim vrtićima, školama i knjižnicama na koprivničkom području“. 27. 4. 2017. Dostupno na: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/default_vijest.asp?sid=6681. (20. 05. 2020.).
25. Smoljak, A. Crowdfunding – grupno financiranje. *Ekonomski portal*. 21. 04. 2014. Dostupno na: <https://ekonomskiportal.com/crowdfunding/>. (18. 5. 2020.).
26. Social (Internal). // *Creating the Sustainable Public Library: The Triple Bottom Line Approach* / Shaffer, G. L. Santa Barbara, California : Libraries Unlimited, 2018. Str. 73-91.
27. Sutherland, S. The public library as a learning organization. Dostupno na: <https://archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/111e-Sutherland.pdf>. (15. 05. 2020.).

28. U Slavonskom Brodu održane radionice s djecom i roditeljima te okrugli stol. 19. 12. 2019. Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/vijesti/u-slavonskom-brodu-odrzane-radionice-s-djecom-i-roditeljima-te-okrugli-stol/931> (15. 05. 2020.).

29. UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 37(1994), str. 251-254. Dostupno na:

http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm

30. Za lakši san djeteta u bolnici. Dostupno na: <https://gksb.hr/index.php/knjiznica/najave/172-za-laksi-san-djeteta-u-bolnici> (05. 05.2020.).

PRILOZI

Slika 1. Razina obrazovanja knjižničara	34
Slika 2. Procjena motivacije i poticanja zaposlenika knjižnice na učenje na radnom mjestu	35
Slika 3. Procjena stava knjižničara o koristi vlastitog učenja	36
Slika 4. Stav knjižničara o preprekama vlastitom kontinuiranom učenju	37

<Narodna knjižnica kao učeća organizacija: primjer Gradske knjižnice Slavonski Brod>

Sažetak

U današnjem vremenu koje karakteriziraju neprestane promjene, tradicionalnim organizacijama kao što su knjižnice teško je održati se relevantnima ukoliko se i same ne počnu mijenjati. Zadaća knjižnica od samih njihovih početaka jest širenje znanja, odnosno informacija, te su oduvijek sudjelovale u procesu učenja. Brojna poduzeća i organizacije rješenje za opstanak u nestabilnoj okolini podložnoj promjenama pronašla su u primjeni koncepta učeće organizacije. Cilj je stvoriti organizaciju koja neprestano uči i stječe nova znanja i vještine putem svojih članova ili zaposlenika te tako stvarati inovacije. U ovom radu proučena je primjena ovog koncepta u Grdskoj knjižnici Slavonski Brod, narodnoj knjižnici od velikog lokalnog značaja za korisnike, ali i narodne i školske knjižnice tog područja. Provedeno je i kratko istraživanje zaposlenika knjižnice kako bi se ustanovila njihova zainteresiranost za cjeloživotno učenje, koje je glavna odrednica ovog koncepta.

Ključne riječi: učeća organizacija, cjeloživotno učenje, narodna knjižnica, upravljanje znanjem

<Public Library as a Learning Organization and the related research of City Library Slavonski Brod>

Summary

In the world of today, characterized by constant changes, traditional organizations such as libraries may find it challenging to maintain their relevance in society, unless they also make changes. From their beginnings, one of the main tasks of libraries has been the spread of knowledge, i. e. information, and they have always been part of the learning process. Numerous enterprises and organizations find the solution for their survival in the rapidly changing environment in adopting the concept of learning organization. The aim is to create an organization which never stops learning and acquiring new knowledge and skills by the means of its members or employees, and thus create innovations. The application of this concept in Gradska knjižnica Slavonski Brod has been researched, as it is a public library of great local importance both for the users and the public and school libraries of the area. A short research has also been conducted on the library employees to learn how interested they are for the concept of life-long learning, which is the main characteristic of the learning organization concept.

Keywords: learning organization, lifelong learning, public library, knowledge management